

अन्तरसंवाद

(कवितासङ्ग्रह)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत रत्नराज्यलक्ष्मी

क्याम्पस नेपाली शिक्षण समितिको स्नातकोत्तर तहको

दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका निम्ति

प्रस्तुत

सिर्जनापत्र

प्रस्तुतकर्ता

रामचन्द्र अर्याल

नेपाली शिक्षण समिति

रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौँ

२०६८

अन्तरसंवाद

(कवितासङ्ग्रह)

शोध निर्देशक

भानु घिमिरे

प्रस्तुतकर्ता

रामचन्द्र अर्याल

नेपाली शिक्षण समिति

रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं

२०६८

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं

निर्देशकको मन्तव्य

‘अन्तरसंवाद’ (कवितासङ्ग्रह) शीर्षकको प्रस्तुत सिर्जनात्मक लेखन नेपाली स्नाकोत्तर तहको दसौं पत्रको प्रयोजनका निम्ति श्री रामचन्द्र अर्यालले मेरा निर्देशनमा तयार गर्नुभएको हो । प्रस्तुत सिर्जनात्मक लेखन कार्यबाट म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली शिक्षण समितिसमक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६८।१२।१४

.....

भानु घिमिरे

नेपाली शिक्षण समिति

रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समितिका छात्र रामचन्द्र अर्यालले स्नातकोत्तर तहको दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पारेको अन्तरसंवाद' (कवितासङ्ग्रह) नामक शीर्षकको सिर्जनापत्र सोही प्रयोजनका निमित्त स्वीकृत गरिएको छ ।

.....

भानु घिमिरे

शोध निर्देशक

.....

बाह्य परीक्षक

प्रा.डा. मोतीलाल पराजुली

.....

तुलसीमान श्रेष्ठ

विभागीय प्रमुख

कृतज्ञता ज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समितिको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजन पूरा गर्न 'अन्तरसंवाद' शीर्षकको कवितासङ्ग्रह यो सिर्जना पत्र मैले आदरणीय गुरु प्राध्यापक श्री भानु घिमिरेज्यूको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । यस कार्यका लागि विषय र आवश्यक सामग्रीहरू समेत उपलब्ध गराई उहाँले दिनुभएको सद्भावपूर्ण सल्लाह र सुझावप्रति म हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

प्रस्तुत सिर्जना कार्यको स्वीकृतिका लागि अवसर मिलाइदिने विभागीय प्रमुख श्री तुलसीमान श्रेष्ठप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । प्रस्तुत सिर्जनात्मक कार्यका लागि प्रत्यक्ष प्रेरणा र आवश्यक सल्लाहसमेत दिनु हुने आदरणीय गुरु श्री 'गाउँले' बलदेव अधिकारी र श्री शिवप्रसाद अधिकारीप्रति पनि हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । त्यसैगरी मलाई जन्म दिएर पालनपोषण र शिक्षादीक्षा दिनुहुने मेरा पिता स्व. कमलप्रसाद अर्याल र माता माइली अर्याल तथा दाजुभाइ र दिदीबहिनी एवम् सम्पूर्ण साथीसङ्गीहरूप्रति साधुवाद प्रकट गर्दछु ।

प्रस्तुत सिर्जनापत्र सावधानी पूर्वक शुद्धसङ्ग टङ्कन र मुद्रणमा सहयोग गरिदिनु हुने श्री प्रकाश लम्साल र श्री दीपक अधिकारी साथै सक्सेस कम्प्युटर इन्स्टिच्युट, (कलङ्की) लाई हार्दिक धन्यवाद दिनै पर्दछ । अन्त्यमा प्रस्तुत सिर्जनापत्रको उचित मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय, रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली शिक्षण समितिसमक्ष यो सिर्जना पत्र पेस गर्दछु ।

.....

प्रस्तुतकर्ता

श्री रामचन्द्र अर्याल

मिति : २०६८।१२।१४

रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस

नेपाली विभाग

प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं

विषय सूची

पृष्ठ

अध्याय १ १-३

१.१.सिर्जना परिचय	१
१.२.समस्या कथन	१
१.३.उद्देश्य	१
१.४.पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५.महत्त्व र औचित्य	२
१.६.सिर्जनाको सीमाङ्कन	२
१.७.सिर्जना विधि	३
१.८. सिर्जनाको रूपरेखा	३

अध्याय २

४-१९

२.१. कविताको परिचय र परिभाषा	४
२.२. कविताको परिभाषा	७
२.३. कविताका स्वरूपहरू	११
२.३.१. कविताका लघुत्तम रूप	११
२.३.२. कविताको लघुरूप	१२
२.३.३. कविताका मझौला रूप	१३
२.३.४. कविताका बृहत् रूप	१४
२.३.५. कविताका बृहत्तर / बृहत्तम रूप	१४
२.४. कविताका तत्त्वहरू	१५
२.४.१. अनुभव तथा अनुभूति तत्त्व	१५

२.४.२. कल्पना तत्त्व	१६
२.४.३. बुद्धि तत्त्व	१६
२.४.४. संरचना तत्त्व	१७
२.४.५. भाषिक शैली	१७
२.४.६. शीर्षक चयन	१८
२.४.७. लय	१८
२.४.८. सङ्क्षिप्तता र पूर्णता	१८
२.४.९. अभिव्यक्ति शैली तथा संरचना	१८
२.४.१०. अन्य सन्दर्भगत तत्त्वहरू	१९

अध्याय ३

२०-३८

३.१. नेपाली कविताको विकास क्रम	२०
३.२. नेपाली कविताको काल विभाजन	२२
३.२.१. प्राथमिक काल	२३
३.२.१.१. पूर्वाद्ध काल	२३
३.२.१.२. उत्तराद्ध काल	२४
३.२.२. माध्यमिक काल	२६
३.२.२.१. आधुनिक काल	२८
३.२.२.१.क. परिष्कारवादी धारा	२८
३.२.२.१.ख. स्वच्छन्दतावादी प्रगतिवादी धारा	३०
३.२.२.२. आधुनिक नेपाली कविताको उत्तराद्ध काल	३२

अध्याय ४

३९-४५

४.१. केही कविका कविता अध्ययन र विश्लेषण	३९
४.२. मेरो कविता मेरो दृष्टिमा	४२

अध्याय ५(कविता खण्ड)

४६-९१

सिर्जनाको प्रस्तुति

५.१. क्यालेन्डर	४६
५.२. विचरा मिडिया	४८
५.३. जबाफ देऊ	५१
५.४ स्वप्न	५३
५.५. समाज	५५
५.६. दुविधा	५७
५.७. तिम्रो आगमन	५९
५.८. अस्पष्ट भावहरू	६०
५. ९. माफी	६३
५.१०. संयन्त्र	६५
५.११. रोमान्टिक कविता	६६
५.१२. जीवन	६८
५.१३. चियाइरहेछु	७१
५.१४. सपनाको महल	७४
५.१५. मैले	७६
५.१६. दिमागको अपचलन	७८
५.१७. जीवन : उपहार, बहार वा तिरस्कार	८१
५.१८. मेरो देश	८३
५.१९. दिमाग	८५
५.२०. मैले सोचेजस्तो हुने भए	८७
५.२१. खै के भनूँ	८९

अध्याय ६

९२-९३

६. उपसंहार र निष्कर्ष

९२

शब्दभ्रमग्रन्थ सूची